

Norsk Folkblad.

No. 4.

Udkommer hver Lørdag.

Christiania den 25. Januar 1868.

48 Skill. fjerdinaarlig.

3de Marq.

Inhold:

Ole Vig (med Afskildning). — Om Forslaget til en ny Foringsakt. — De sidste Begivenheder. — Et dansk Nybygge paa Grønland (med Afskildning). — Nyheder.

Ole Vig.

"Ole Vigs det kjære Navn
Over Bjerg og Dale
Gjemmes skal i Folkesavn,
Saga om ham tale."
Wexels.

Man har gjort den bemærkning, at det ikke er sjeldent der fremstaaer Personer med stor aandelig Begavelse, men at finde Mennesker af en stærk, fast og ødel Karakter, det hører til Sjeldenheder. Jeg ved ikke, om denne bemærkning holder Stik. Til Øre for Menneskeheden vil jeg dog gjerne tro, at de ødele Karakterer i Virkeligheden ikke ere sjeldnere end de store aandelige Begavelser; fun — mener jeg — ere de ikke saa lette at opdage som disse. Jeg vil ikke tale om, at man ofte er udsat for at tage fejl i sin Dom om den aandelige Begavelse; det er noksom bekjendt, at der gives Mennesker, som kun i Besiddelse af almindelige Landsevner, og uden nogen Karakterens Abel, men med en hel Del Driftighed, ja Tripsighed i sin Fremtræden, formaa, idet mindste til en Tid, at gjøre megen Blæst og Kvalm, og skaffe sig en Anseelse hos Mængden, som om de vare rigtig store Mand; men jeg vil blot minde om, at de virkelig aandelige Begavede i ethvert Fald vide at bryde sig en Bej og blive bemærkede; de griben ind i Begivenhedernes Gang i større eller mindre Kredse efter Omstændighederne, Manges Øjne hvile paa dem, Mange nævne deres Navne maa ikke med Beundring; men det forstaar sig, Karakteren sat ud af Betragtning, er der ikke Spørgsmål, hverken om Bevæggrunden til deres Handlinger, eller om Piemeden; og Nyttet, Befsigelsen af deres Virksomhed er meget trivsomm, — det kommer da an paa, af hvilken Beskaffenhed Manden er.

De sterke, ødele Karakterer forsmaa ethvert Middel til at vække Opsigt, ja de unddrage sig for enhver opsigtvækkende Fremtræden. Kun naar Nødvendigheden, Pligten byder det, holde de sig ikke tilbage; de kjendes da paa en uroffelig Modstand mod enhver Tristelse til at vige fra

Pligtens ligefremme Veje, paa Villighed til at gjøre Offer for Sandhedens og Hjærlighedens Krav, paa Standhaftighed i Kamp mod alt Skin-væsen, al Usselhed og Løgn. Jeg tror der er flere af disse, end man kanse mener; men Mange af dem blive ikke kjendte uden af ganske Fa; de ere "de Stille i Landet", som gaa sin Vej igjennem Livet, hjæmpe sine Rampe, bringe sine Øffere uden at give en Lyd fra sig; de ere som de duftende Skovblomster, hvis Unde kun kommer dem til Gode, der give sig Tid nok til at opsigte dem, bøje sig dybt nok til at betrakte dem.

De saakaldte "store Mænd" glimre paa Afstand; kommer man dem derimod ganske nær og ser dem i deres nævreste Livsforholde, hænder det ikke saa sjeldent, at den Lysglands, som omgav deres Navne, forsvinder, og den "store" Mand staar der, seet fra Karakterens Side, som et ganske almindeligt, skrøbeligt Menneske. Den aandelige Begavelse kan bruges i det Uædles Ejendom: "Hegnet" er det Midtpunkt, hvorom Alt dreier sig; egen Farvel, Øre og Berømmelse er Malet for al Stroben. Slight har man ofte seet; men naar man ser det, føler man sig stoffet og frafødt fra den store Mand; hans Navn er vel stort, men ikke kjært.

Først naar virkelig stor aandelig Begavelse er forenet med en ødel og ren Karakter, fremstaaer

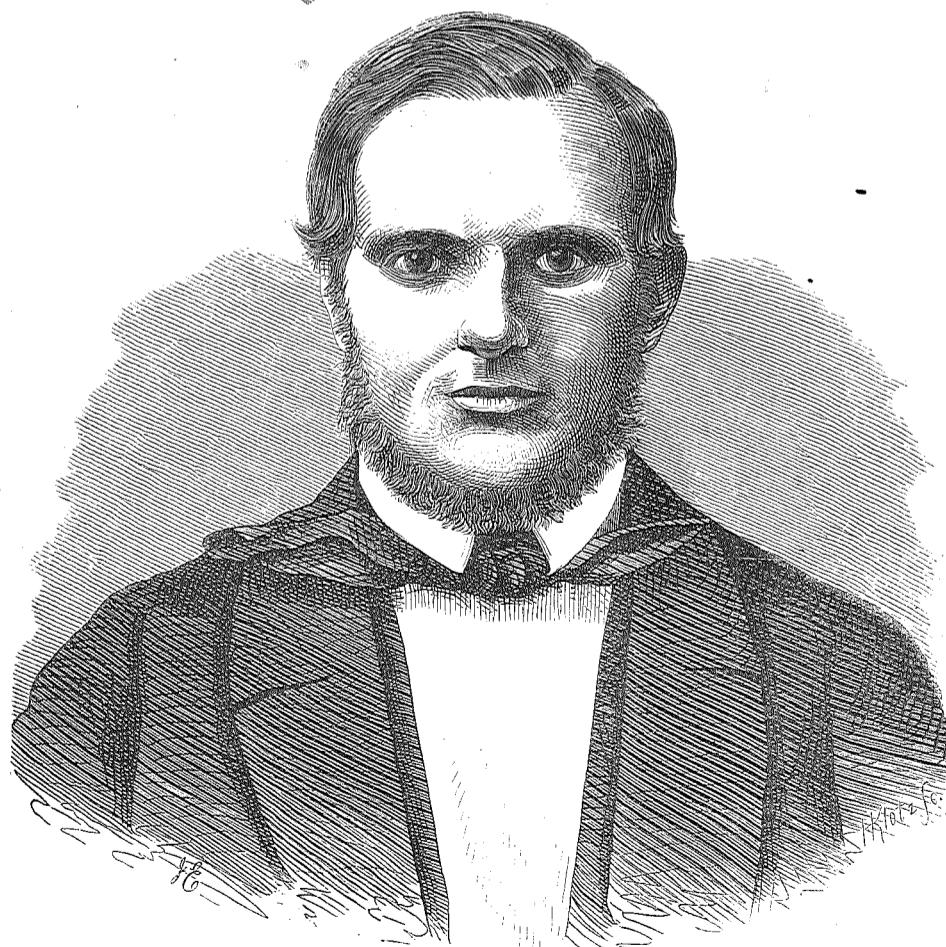
Manden, som fortjener sand Berømmelse, hvis Fodspor man maa ønske at kunne følge, og hvis Navn man vil gjemme som en kjær Skat.

Det Navn, som er sat ovenover disse Linier, minder, mener jeg, om en saadan Mand.

Ole Vig var ikke nogen stor Mand i dette Ords almindelige Betydning; men han var en sjeldens Mand, en Mand med Aand og med Karakter, en ødel Aand og en ødel Karakter. Man tør vel give ham dette Bidnesbyrd i hans Grav uden at finde Modsigelse hos Nogen, som har lært ham og hans Virksomhed at kjende, selv om ikke hans Grav, saaledes som Tilfældet er, har en Mindesten med hans Billedet i skjært Marmor, og en Indskrift som den, der er sat over disse Linier, streven af en saa højerværdig Mand som Wexels. Det er nu lidt over 10 Åar siden Vig døde, og det tør derfor ikke være ubetimeligt, at Folkebladet søger at opfriske Mindet om ham ved at leve hans Billedet og lader dette blive ledsgaget af et Mindeord, idet man forsvrigt henviser til de udførligere Levnetsbeskrivelser, som ere meddelte om ham, navnlig i Skilling-Magazinet og Folkeskolen for 1858, af hvilke især den førstnevnte er let tilgængelig, da den findes aftrykt i "Enkelte af Ole Vigs Arbeider til Folkeægning", samlede og udgivne paa en Komites Foranstaltung ved D. Arvesen, og at erholde hos Bogtrykker Abelsfeld for nedsat Pris 36 Skilling.

Det er intet Usædvanligt at finde i Ole Vigs Barndomshistorie. Enhver norsk Bondegut vil i ham se sin Lige i Herkomst, Ingen finder i ham sin Overmand i ydre Livsvillaar, men har man været saa lykkelig at have haft fromme og aandeligt funde Forældre, og er af dem bleven opdragen paa ægte norsk Bondevis, saa vil man i hans "Tilbageblit" i hans Bog "Norske Bondebloomster" — et Digt, hvori han har givet et Omrids af sit ydre og indre Liv — finde saare meget som passer paa en selv.

Han blev født den 6 Febr. 1824 paa Pladsen Vigmarken i Stjørdalen, og hans Forældre var Husmandsfolk. Med megen Anstrengelse bragte man det saavidt, at han 17 Åar gammel kunde komme til Klebo Skolelærerseminarium, som han efter et toaarigt Ophold forlod med Bidnesbyrd om "meget gode Kundskaber" og "ualmindelige Evner." Derpaa blev han i to Åar Huslærer, og blev saa 21 Åar gammel ansat som Skolelærer i Christianslund. Her var han i 6 Åar, da han, efter en længe for-

Ole Vig.

ønsket Reise til Christiania og Danmark blev kal-
det til at overtage Udgivelsen af Tidsskriftet „Fol-
kevennen“, som det nyoprettede Selskab til Folke-
oplysningens Fremme vilde sætte i Gang. Da
han ikke vovede at sige Nei til et bestemt Kald,
hvormeget han end i sin Beskedenhed fandt, at
hans Kræfter ikke svarede til de Krav, som stille-
des til ham, maaatte han gaa, fulde det end koste
hans Liv, og han gif. Fra Begyndelsen af 1852
og til hans Død den 19 Decbr. 1857 levede og
arbeidede han altsaa i Christiania, hvor hans Støv
hviler paa vor Frethers Gravlund.

Hvis det var min Hensigt at give en udfør-
lig Fremstilling af Bigs Betydning for vort Folk,
saa maatte jeg først give en tydelig Fremstilling
af Folks aandelige Tilstand før hans Fremtræden,
derneft en lignende af Tilstanden nu, og saa pa-
vise, hvilken Andel denne enkelte Mand har haft
i den Forandring, som er foregaaet. Men ligesom
dette Arbeide, hvor gavnligt det end vilde være,
oversigter mine Kræfter, saaledes er her ikke Ste-
det for en saadan Fremstilling. Altsaa kun nogle
Bemærkninger.

Man har givet Big de vakte Navne: Folke-
ven og Folkelærer, og han fortjener dem. Han
var en Folks Ven; han var en Ven af alt
samt Menneskeligt, alt sandt Gott og Gældt,
men især var han en glædende Kjærlighed i sin
Barm for sit Fædreland, sit Folk, og Alt, hvad
der hører Folket og Fædrelandet til, dets Historie,
dets Tungemaal, dets Frihed, dets Kirke. Et
valkert Udtryk for denne Kjærlighed har han givet
i sin Sang; „Blandt alle Lande i Øst og Vest,”
en Sang, som vel nu synges af fast enhver Sko-
legut i Landet. Men et endnu valkert Udtryk for
den er hans Liv og hans Virksomhed. Han ud-
raaber i sit Skrift „Liv i Norge“: „Maatte
blot Ingen, der ejer Lys og Liv, grave
sit Gund i Jorden, men alvorlig paavirke
vore flumrende Landsmænd og betænke,
at „Fædrelandet skylder man Alt“, og at
fun i og med Folket har vort timelige
Liv nogen Betydning!“ Dette Ord kom fra
hans Hjertedyb, og kan betragtes som hans Livs
Løsen. Han ofrede Fædrelandet og Folket, hvad
han havde, alle sine Kræfter, sit Lys og sit Liv.
Fattig kom han til Verden, fattig paa jordisk
Guds vandrede han her, uden andet Hjem end
sit Fædreland, fattig gif han hører; men han
efterlod sit Folk og sit Land en rig Arv: Han
var en Folks Lærer. Af det overfor givne
Omrids af hans ydre Livsforholde sees, at han i
sin Ungdom kun fulgte seminaristisk Uddannelse; ved
Selvstudium bragte han det derimod til et ual-
mindelig fortroligt Bekendtskab med den nordiske
Litteratur, især hvad Historien angaaer. Selv Sko-
lelærer blev Skolen hans nærmeste Birkeplads, og
hans Kalbsbrødre de, som han næsteften en Kreds
af Børn kom først og fremst til at paavirke. I
denne hans Livsstilling i Forbindelse med hans
særegne Begavelse har man et tydeligt Bidnes-
byrd om hans Kald til at være en Folkelærer i
særegen Betydning; thi i Skolelærerstanden har
man det bedste Middel til at bringe Lyset ind i
alle Boliger. Ingen kender saa godt som Sko-
lelæreren Almuens — Massen af Folks — Leve-
sæt og Lænkemaade; Ingen kan som han tale til
Folket i dets eget Tungemaal, thi det er hans
eget; hos Ingen kan man i Regelen vente en
større Kjærlighed til Folket, end hos ham. Skal
derfor Folket gribes ved Hjertet, vækkes til Liv
og lyftes op til en klarere Erfjendelse, har Ingen
dette mere i sin Magt end Skolelæreren; kun at
denne er, hvad han bør være. Det var Big,
om ellers Nogen, og han fulgte efterhaanden en hel
Hærskare af Discipler, Venner og dygtige Med-
hjælpere i sin Stand. Ved sine mangfoldige Sam-
menkomster med sine Standsbrødre i Lærermøder,
ved sine fast utallige Breve til dem, som han ikke
funde naa med sin Munds Ord, ved sin ikke glim-
rende men saande Væltalenhed, baade med Mund
og Ven, forstod han at meddele dem af sin Land
og Kjærlighed, saa de endnu — og forhaabentlig
længe herefter — henvende ham „Fader“. Igjen-
nem dem er han saaledes bleven Folks Lærer. Men
hans Ord fandt ogsaa lige frem Vejen til
Mange udenfor Skolelærerstanden; og da der var
baade Sandhed og Kjærlighed i hans Ord, fandt
de ogsaa Hjerterum, — viistnok ikke hos Alle, men
dog hos Mange. Nei, man kan neppe endnu op-
vise noget Eksempel paa, at et ørligt Sandheds-

vidne har gaaet igjennem dette Liv uden Mislyk-
selse, Modstand, Kamp og Strid, og saadant faldt
da ogsaa i Bigs Liv. Hans Liv var en Op-
vækelsens Liv baade i folkelig og kirkelig Hen-
seende; mange „brændende Spørsgsmåle“ var
paa Dagsordenen; flere „Retninger“ vilde gjøre
sig gjeldende, og saa er det tilbels endnu. En
Mand, som under saadanne Forholde har det
Kald at vidne og vejlede og er en Mand af Ka-
rakter, maa følge en bestemt Retning, og kan ikke
undgaa at støde an mod dem, som følge andre
Retninger. Derfor havde ogsaa Big sine Mod-
standere; men jo mere det mynde Liv klarer sig,
og jo mere man kommer til rolig Bestindighed
efter Striden, desto mere skal det blive almindelig
erklært, at O. Big havde et klart Blif og et
varmt Hjerte for Sandheden, og at vort Folk
skylder ham Tak som dets Ven og Lærer.

Af hans Skrifter, om hvilke man trostig kan
sige til Enhver: „Tag og læs!“ vil jeg nævne:
„Liv i Norge“, „Religiøs Læsning for Folket“,
„Norske Bondeblovstør“, „Norges Sagnhistorie“,
(første Del af en ufuldendt Norges Historie indtil
Harald Haarfager), samt hans mangfoldige Af-
handlinger i de 6 første Aargange af „Folkeven-
nen“ og i de 4 Aargange af hans eget Tidsskrift
„Folkeskolen“.

Jeg vil slutte dette lille Mindeord med at
ansøre følgende Bidnesbyrd, som W. A. Wegels
gav ham ved hans Grav Juleaften 1857. (Grav-
talen er trykt i Kirkeligt Folkeblad for 1858, men
er vist ikke hjændt af ret Mange):

„Det var en Mand med Land, med virke-
lig Land, med en ualmindelig begavet Land. I
denne Land var Dybde og Poesi. Den holdt sig
ikke paa Overladen af de Gjenstande, med hvilke
den syslede, men trængte ind i deres Væsen og
opfattede dem i deres indre Sandhed. Det var
en historisk Land, der med sin Skuen dvælede
ved Overleveringerne fra Fortiden som de, der altid,
hvilken nu end deres Form monne være, in-
deholdt en Virkelighed i sig — —. Det var en
christelig-religiøs Land, der saa Guds Finger
i Historiens Gang, saa Christus forklaret gjennem
Tiderne i Slægtens og Folkenes Levnetsløb. Det
var en Land, i hvis Øje der laa et klart Blif for
Alt, hvad der stammer fra Land, ja fra Herrens
Land, som den vandrer i Støvet, og for Mennes-
skaanden og Folkeanden, og saaledes for Her-
rens Liv paa Jorden, for Menneskelivet, for Fol-
kelivet, for Christendommens Forhold til begge de
sidste Livsaabenbarelsler, og Landens Mæle paa
Modersmalet havde han i sin Magt.

Det var en Mand med Hjerte, med virke-
ligt Hjerte; hans Opfattelse af Alt var hjertelig,
og han havde Hjerterum for saa Meget, for alle
Sandhedens Åbenbarelsler, for al Guds Skab-
ning og Gjerning, fra den lille Blomst paa Mar-
ken til Guds Englekare i Himmelene, og først og
sidst for alt Menneskeligt. Han havde megen
Kjærlighed i sig, han var en Menneskeven, en Fol-
keven, en Fædrelandets og Modersmalets Ven;
han var en trofast Ven i Ordets engere Be-
tydning.

Han var en redelig, en sandbru Mand.
Alt blot Skin var ham forhadt. Sandhedens
Krenkelse harmede ham, og hvad der stod for ham
som uret, nævnedes han med dets rette Navn.
Han var aaben i al sin Tale og Hærd, begge
udtrykte; hvad han mente, og selv hvor han fej-
lede og forløb sig, var den ørlige Tanke, den rede-
lige Mening klar.

Hans Land, Hjerte og Sind lyste i det klare,
det milde Øje, og, skjønt bedst hjændt i den nærmere
Kreds, aabenbarede denne Land, dette Hjerte,
dette Sind sig i en Saga og Sang, i en Virk-
somhed med Mund og Ven til den levende Fol-
keoplysnings Fremme, som er altfor bekjendt til
her at skulle være Gjenstand for yderligere Tolken.

Lyset og Livet var „de Twillinger baade“,
som han elskede, som han overalt søgte, hvis Spor,
hvor de fandtes, var ham dyrebare, mens han
forkastede Alt, hvorfra de var borte — —.

Jeg kunde have Lyft til at affrise den hele
Tale, men dette Uddrag faar være nok, idet jeg
dog maa tilføje Slutningsønsket: „Belsignelse over
hans Minde og hans Daad! Belsignelse for den
Slægt, som nu er, og for den som kommer, Bel-
signelse indtil de fjerne Tider!“

Om Forslaget til en ny Foreningsakt.

Af B. Dunker.

II.

Saaavel den svenske Justitsministers forskellige Fo-
redrag som den norske Konstitutionskomites Ind-
stilling af 3 Juni 1863 i Revisionssagen angive
Statholdersagen som indeholdende en i sig selv
afgjørende Grund til en Revision af Forenings-
akten, hvorved der kunde blive förgtet for, at de
nye Bestemmelser udtrykkeligt og utvetydigt kom-
me til at forklare, at mere eller andet end hvad
der indeholdes i Rigsaltsbestemmelserne ikke hører
med under Unionsvilaarene, og saaledes komme
til „at borttagte det Twistens Frø, som ellers gjen-
nem lange Tider vilde kunne skyde nye Spirer“. Det
er derfor nødvendigt at stille sig for Øje
Statholdersagens egentlige Indhold og Betydning,
for at man kan dømme om denne Sags Forhold
til Revisionen og de Slutninger, som deraf kan
drages om, hvad der er nødvendigt for at undgaae
lignende Ulempes for Fremtiden og hæve den
Ulykke, som ligger i, at denne Sag fremdeles af-
giver det förgelige Skue af det ene af de ligebe-
rettigede Rige forbrydende det andet at træffe en
Foranstaltung om sin indre Styrelse, som dette
Rige paastaaer at være Unionen og det andet Rige
aldeles ivedkommende.

Det vil erindres, at da Storthinget i 1859
i Henhold til den givne Forstyring om Kongelig
Sanktion havde fattet sin befjendte Beslutning om
Ophævelse af Statholderposten, erklærede den svenske
Rigsdag denne Sag for at være et unionelt
Anliggende og forlangte, at Kongen ikke maatte
støtte Storthingets Beslutning uden under følgende
tre Betingelser, nemlig at Sanktionen med-
deltes i sammenfat svensk og norsk Statsraad, at
Forandringen kun tillodes i Forbindelse med en
almindelig Revision af Foreningsakten, og saaledes,
at der til Vederaftragt for Bestemmelsen om, at
Norges Statholder kan være svensk, gives Sve-
riges en anden lignende Garanti for Betryggelsen
af dets Rettigheder mod ellers over Norge.

Denne den svenske Rigsdags Optreden, til
hvilk den svenske Regjering aldeles sluttede sig,
og af hvilken det nye Unionsaltsforslag er den
sidste hidtil fremkomne Frugt, blev fra norsk Side
erklæret for en uberettiget Indblanden fra Sve-
riges Side i Norges indre Anliggender, fordi
Bestemmelsen om Statholderposten ikke findes an-
dets end i Norges Grundlov, og ikke er ind-
lemmet i Rigsakten, i hvilken sidste det heder,
at Norges Storthing og Sveriges Stender ikke
have troet at kunne paa en værdigere og høj-
tideligere Maade for kommende Tider befæste
Vilaarene for den mellem Norge og Sverige trufne Forening under en Konge,
men med særskilt Grundloven, end ved at komme
overens om i en særskilt Rigsalt at indebe-
falte og indføre bemeldte Vilaar aldeles
saaledes som de Ord til Ord her nedensfor følge. At de paa saadan Maade i
Rigsakten indførte Vilaar maatte være alle for
Foreningen gjældende Vilaar, formentes fra norsk
Side at være ubestrideligt.

Svaret herpaa fra svensk Side, kan man ikke
sige, at der er, men man gif udenom, og den svenske
Justitsminister forklarede for Stenderne, at der
maatte antages i Norges Grundlov at være inde-
holdte flere unionelle Bestemmelser end de i Rigs-
akten optagne, at hertil maatte henføres fast det
i den norske Grundlov, af hvis Forandring enten
til den ene eller anden Side Sverige kunde tan-
kes at ville føle sine Interesser berørte, og navn-
lig Bestemmelsen om, at Statholderposten af Kongen
kunde besættes med en svensk Mand, hvortil
fordredes, at Posten maatte være til.

Hvor twistende Parter ikke have nogen uden-
for eller over dem staaende Dommer eller Bold-
giftsmand til at afgjøre deres Twist, kommer det
ikke an paa Gyldigheden af deres Bevisgrunde
eller Rigtsigheden af deres Baastande, men alene
paa, hvem der er den stærkeste og saaledes kan
sætte sin Vilje igjennem, hvad enten den anden
Part deri samtykker eller ikke.

Det myttede derfor ikke Norge, at dets Grunde
vare uimodsigelige og uimodsagte, hvor kraftigt
de end søgte gjorte gjældende af de mange høj-
hjertede svenske Mænd, der i denne Sag hjæl-
pede for den Svageres Ret, men Sveriges Rigsdag

og det svenske Statsraad satte sin Vilje igjennem, fordi Sveriges Rigsdag er sterkere end Norges Storthing, og det svenske Statsraad sterkere end det norske.

Om Bestemmelsen om Statholderposten staar ellers ikke staar i Norges Grundlov, derpaa vilde, naar Spørsgsmalet skulde bedømmes alene efter sit ligefremme Indhold, kun ligge en underordnet Vægt. Men desto større Vægt ligger der paa, at den Paastand fra svensk Side, i Kraft af hvilken Statholderposten fremdeles er bestaaende, og som altsaa er godkjendt og gjældende, saaledige Posten bestaaer, er den, at Sverige har Ret til at forbryde Forandring af enhver Bestemmelse i den norske Grundlov, i hvilken Sverige maatte anse sig at have nogen Interesse, uanseet at Forskriftten ikke er indlemmet i Rigsakten. Med andre Ord: de Paastande fra svensk Side, der ere godkjendte ved Statholderpostens faktiske Bestaaen, „levne“, saaledes som det nuværende norske Statsraad erklærede for Kongen den 18 Febr. 1862, „ikke nogen Bished med Hensyn til, hvor meget af Norges Grundlov der kunde blive betragtet som noget, der ikke var Norges udelukkende Ejendom.“

Hat Sverige en saadan Ret ligeoverfor Norge, saa er vort Hædreland i Virkeligeden kun et Lydrige under Sverige, og det gjør i sig selv intet til Sagen, med hvilke andre mildere og blodmere Ord man vilde forsøge at betegne Forholdet. Det maa derfor indrømmes at være i højeste Grad vigtigt for Norge, at Sveriges Ret i denne Henseende erklæres at være indskrenket til og begrænset ved Rigsakten, at hvile udelukkende i denne og altsaa ikke at være nogen anden eller større eller anderledes bessaffen end den Ret, som Norge efter Rigsakten har over eller imod Sverige. For at dette kan opnaaes, figer man, er det nødvendigt, at alle de Forskrifter i Rigernes Grundlove, der ikke uden Fare for Unionens Oplossning kunne underkastes vilkaarlig og ensidig Forandring, optages i Rigsakten, der kun da kan erklæres at omfatte hele den unionelle Ret.

Fra norsk Side er herimod bemærket, at da Rigsakten er en Kontrakt mellem Rigerne, som ethvert af dem ubetinget er pligtigt til at holde, saa medfører den ogsaa en ubetinget Forpligtelse for ethvert af dem til ikke at træffe nogen Forføjning være sig over sin Grundlov eller i andre Henseender, der kunde være til Hinder for Unionens Bestaaen, og at man derfor ved at flytte alle de af de særlige Grundlovs Bestemmelser, hvis Bestaaen ansees nødvendige for Unionen, over i Rigsakten, ikke kommer Sagen nærmere, ligesom man i ethvert Fald ikke derved hører Banskliggheden, dersom der er nogen. Thi dersom Rigsaktenes Forskrift, at Rigerne stedse skulle være forenede under en Konge og være fælles om Krig og Fred, ikke ved sin egen Kraft og Gyldighed antages at have Magt til at forhindre eller i alt Fald gjøre ugyldige alle Bestemmelser, der maatte fælles ensidigt i noget af Rigerne, ligemellem enten de udgaves for Grundlovsbestemmelser eller Forskrifterne af anden Art, naar de kom i Strid med Unionens Hovedbestemmelse om Rigernes Enhed i de nærværende Henseender, saa vilde det ikke nyte at betrygge Unionen mod de Farer alene, som maatte ligge i de enkelte Rigers Udgang til at forandre eller ophæve enkelte bestemte Forskrifter i sine Grundlove. Da man altsaa alligevel er nødsagen til at føge Unionens virkelige Betryggelse i Rigsaktenes Hovedforskrift om Rigernes bestandige Forening, saa bliver denne Betryggelse kun styrket, men ikke styrket ved en Sammenhæften i Rigsakten af en Mængde Enkeltheder, der tilfældigvis gør, at naar man kun ikke står an mod disse særlige Forskrifters Ordlyd, saa kan man gældigen træffe andre Bestemmelser, der udskættes Hovedbestemningen om selve Unionen for Fare.

Medens saaledes denne udskættende Oprægning af Enkeltheder ikke styrker, men snarere øækker Betryggelsen for Unionens Bestaaen, er den paa den anden Side et uimodsigligt Onde for hvert af de enkelte Riger. Derved, at man ikke vil lade sig nøje med den Betryggelse, som selve Unionskontrakten Hovedbestemmelse giver, men i dets Sted vil omgående Unionen med en Mængde Enkeltheder, drage man den store Tanke ned til at fortæbe sig i Smaating af Ord og Talemaader, som let kunne blive en ulidelig Evangelstrøje for begge Riger. Thi alle disse Enkeltheder blive ved

at flyttes ind i Rigsakten ubetinget forbindende og uforanderlige efter deres Ordlyd, og kunne ikke ændres, om end Forandringen er nok saa uskyldig og harmlos i Forhold til Unionen og dens Øjemed. Men Unionen bør saa meget som muligt undgaae at spænde Folkene i Belte, dens Lag bør være saa mildt, dens Byrde saa let, som dens Øjemed tillader.

Vi vide meget vel, at man i Broderlandet ikke vil give denne Synsmaade Indpas. Vi have tidligere forgjæves fremsat den. Derhos indrømme vi, at Situationen nu engang er blevet saadan, at det kan være vanskeligt for Sverige at frafalde sin Paastand om Ret over Norges Grundlov og saa udenfor Rigsakten, medmindre denne undergaaer nogen Forandring i Retning af en større Fuldstændighed. Men til Opnaaelse af dette Øjemed kan det ikke være nødvendigt at optage i Rigsakten andet eller mere, end hvad der virkelig er i sit Indhold nødvendigt til Unionens Bestaaen og altsaa efter vor Synsmaade alligevel gjælder i Kraft af Rigsakten, enten det deri navnlig er optaget eller ikke.

Unionskomiteen erklærer imidlertid, at den frygter for, at man ved at indskräne sig til Optagelsen af de Tillæg, som den ansæt for nødvendige og vi for omrent ligegeyldige, vilde vække Betænkelscheder mod Antagelsen af Udkastets § 71, hvori det blandt Andet er sagt, at denne Foreningsaftale indeholder „alle“ Bestemmelser angaaende de forenede Rigers unionelle Forhold. Komiteens Menning er altsaa, at dersom denne Sætning udelades af Udkastets § 71, saa vilde man fremdeles være utsat for, at der fra svensk Side påaftodes, at Norge heller ikke havde Eneraadighed over de Dele af sin Grundlov, som ikke vare indlemmede i den reviderede og udvidede Rigsak. Det er os ikke muligt at dele denne Frygt. Vor Tillid til de svenske Statsmagters Indsigt og Retfærdighed er meget større, end at den skulde tilslade os en saadan Frygt, trods Komiteens Formening om, at den funde være grundet.

Hvad man ogsaa i denne Henseende kunde mene om den gamle Rigsalt med sine 11 eller 12 Paragrafer, saa kunde der og vilde der ingen Twivl rejses om, at den nye Foreningsaftale, om ogsaa de her omhandlede Overflodigheder udelades, virkelig indeholdt alle gjældende Bestemmelser om Unionen. Dette vilde være en saa rigefrem og uimodsigelig følge af, ikke alene de Omstændigheder, hvorunder den var blevet til, men af dens hele Indretning og Indhold, at den, der troer, at Sverige ogsaa mod den vilde gjøre gjældende de samme Indsigler som mod den gamle Rigsak, ikke vilde have nogen Grund til at stole paa, at Ordet „alle“ derimod skulde hjælpe, eller at der overhoved gives Ord, som skulde kunne betrygge i denne Henseende.

Vi have oven citeret den gamle Rigsak. Den figer Ord til andet det selv samme som Udkastets § 71; kun har den ikke Ordet „alle“, fordi Forbindelsen der ikke er saadan, at Ordet kunde anbringes. Men Altsagen til, at man i Sverige har negtet, at Rigsakten omfattede alle Foreningsaftaler, var ikke den, at Ordet „alle“ ikke var indtaget i hin Sætning, men laa i den Omstændighed, at den gamle Rigsak efter en Betragtningsmaade, som vistnok ikke er vor, men som dog kunde haves af retsfærdige og forstandige Mænd, virkelig ikke var udskættende, fordi der ved Siden af den fandtes forskellige Bestemmelser baade i og udenfor den norske Grundlov, der enten vare nødvendige for dens Bestaaen eller i alt Fald af Hensyn til denne ikke ensidig kunde forandres i hvilken som helst Retning.

Heri havde Svenskerne egentlig Ret, men de fejlede i den Anvendelse, de deraf vilde gjøre, og navnlig i, at de ikke vilde se Grænsen for det udenfor Rigsakten unionsmæssigt Gjældende der, hvor denne Grænse efter deres egen Bevisførelse virkelig maatte være. Det er sandt, at der gives en og anden Forskrift i Norges som i Sveriges Grundlov, der, uagtet ikke optagen i Rigsakten, dog ikke kan ensidig forandres, fordi man ved Forandringen vilde støde an mod Rigsaktenes Hovedbestemmelse, om at selve Foreningen skal være til. Men de svenske Statsmænd fejlede, naar de heraf vilde slutte, at Unionskontrakten ogsaa forbød Forandring i eller Ophævelse af Forskrifter i den norske Grundlov, der slet ikke ere nødvendige for Unionens Bestaaen. Men efter den nye Rigsak,

om Udkastet dertil blev opføjet, at tale om unionelle Bestemmelser udenfor Rigsakten, vilde vise en Uskyldighed og Uforstand, for ikke at sige noget værre, som vi aldeles ikke frygte, og mod hvilken det desuden vilde være forgjæves at føge Betryggelse i nogen i Rigsaktsform udtrykt Sætning.

Om altsaa de oversigtslige og derfor stadelige Paragrafer, der have foranlediget disse vore Beværninger, og de flere lignende, der findes i Udkastet, udelades, og med dem Ordet „alle“ med eller uden den Sætning, hvori det forekommer i § 71, tilsige gaaer ud, saa kan, dersom Udkastet først er blevet gjældende Rigsalt, Storthingsbeslutningen om Statholderpostens Ophævelse, om man fremdeles skulde ville have denne Sag gjenemført, med Rolighed gjentages, uden at man behøver at frygte for Fornyelse af den forrige Indblanding fra Sveriges Side, og endnu mindre vilde det falde Sverige ind at paastaae, at den norske Grundlov sad inde med andre heller ikke i den nye Rigsalt optagne unionelle Bestemmelser.

Sæn jaaledes anlagt ny Rigsak som den foreslaaede er det derfor ligegeyldigt enten der indtages eller ikke indtages nogen almindelig Sætning om, at deri alle Foreningsaftalar ere indeholdte. Og selv om man indskräntede sig til at optage som Tillæg til den bestaaende Rigsalt de Foreningsaftalar, som man nu troer at finde udenfor Rigsakten, saa vilde det ogsaa være klart, at Rigsakten efter Revisionen omfatter alle Foreningsaftalar. Det er derfor utroligt, at man for at faae en saa klar Sag, og som desuden er et Hovedobjemed for hele Revisionen, anerkjendt i den nye Lovs Text, skulde behøve at føre Rigsakten enten i Form eller Materie ud over sine rette Grænser, og altsaa maatte tilføjøse sig Sandhedens Erfjendelse ved Opførelse af noget af selve det, som der ved fulde bevares.

De sidste Begivenheder.

Den nye franske Hærlov er nu endelig vedtagen i det lovgivende Kammer, og det med en meget stor Flerehed. Det lader ogsaa til, at den kan glæde sig ved det samme Bisbald udenfor Repræsentationen som indenfor samme, og hvad der i tydte Blad er blevet berettet om gærende Misfornøjelse og dyb Uvilje hos Folket, viser sig, som man kunde vide, at være Fostere af en udsværende Indbildningskraft. Fornylig kom der over Berlin hertil et Telegram, hvorefter der var udbrudt en revolutionær Bevægelse i Paris; Folket havde sunget Marsialisen og der blev raabt: Ned med Regjeringen! Leve Friheden! i Gaderne. Efter Telegrammets Ordlyd maatte man antage, at dette var noget højst alvorligt, noget yderst betenklig; men det viste sig snart, at det Hele var en ganske almindelig Gadespektakel, som alene ved at besæs gennem berlinstede Forstørrelsesglas havde funnet blive en værdig Gjenstand for Telegrafering.

Frankrig vil saaledes inden fort Tid, ved en lempelig Overgang fra de hidtil bestaaende militære Indretninger, og, hvad endog Hærlovens uforsonligste Modstandere have indrømmet, paa den mindst bekostelige Maade se sin væbneede Styrke forsøgt med omrent en hals Million, og, naar derhos erindres, at Rusland og Præsidenten hvert for sig allerede kan sende over en Million Stridsmænd i Marzen, at Østrig ikke er meget langt fra at naa det samme Maal, og at de øvrige Stater have rustet sig eller rustes sig i et passende Forhold hertil, vil man indrømme, at det nye År er begyndt under lidet løvende Udsigter: en Fred, der sikkert under Vægten af saamange Baaben synes ikke at kunne faa noget langt Liv. Ikke destomindre komme Stormagternes Regjeringsblade netop i denne Tid og i Anledning af Karstiftet mere end nogensinde over af fredeelige Forsikringer, og det mangler heller ikke paa allehaande Rygter om Udtalelser af højstaaende Personer eller diplomatiske Skridt, der skulle tjene til at vise det Ugrundede i den herstende Krigsfragt eller som pege ud mod en sig nærmende Forsoning. Mellem den franske og den præsisiske Regjering har der, heder det, fundet en Tilmærselske Sted; Berlinerkabinetet har gjort Skridt til en Udsjoning og et Forbund med Wienerkabinetet; Kejser Napoleon og Kong Wilhelm af Præsidenten have i Anledning af det nye År uoverlet venstrelige Hilsener og Breve, og Grev Bisмарк har nylig i et Selskab, hvor mange af Præsidents højste Adelsmænd vare forsamlende, forsikret, at, naar der taltes om Farer for en Krig med Frankrig, saa var det kun Spøgelsesfrygt og intet andet. Men det er aabenbart, at disse Rygter ikke ville gjøre nogen Virkning, og de fredeelige Forsikringer følges stadig i Hælene af mere oprig-

tige Uttringer af en dyb gjensidig Mistro. Den franske Regjeringspresse fører det forsønligste Sprog af Verden; den østerrigiske forsikrer, at Østerriges Politik har intet andet Formaal end at bevare Verdensfreden, og Rusland og Præsjen stiller sig ligeledes frem som de uegenyttigste Fredsvenner. Men i Wien beskylder man Præsjen og Rusland for at arbejde paa et Brud ved hemmeligt at ophidse Slaverne i Østerrige og den christne Befolning i Tyrkiet; i Berlin rettes de voldsomste Anklager mod Østerrige, fordi det i Forening med Frankrig smeder de sorte Planer mod det tydse Enhedsverk; i Frankrig beskjætter man sig stærkt med de betydelige Troppe-Sammendragninger, som Rusland foretager ved Grænderne mod Tyrkiet og Østerrige, og i den russiske Regjeringspresse betegnes Frankrigs Russninger som en Trudsel for den almindelige Fred. Det er sandsynligt, at saavel Frankrig som Rusland og Præsjen have Planer og Krav, der ikke godt lade sig gjennemføre ad fredelig Vej. Men af disse kan dog Frankrig bedst beware Skillet. Det har indbudt og inddyber fremdeles til almindelige diplomatiske Konferencer, hvor de store Stridsopgørelse kunne finde Afsjørelse. Men herpaa tår Rusland og Præsjen ikke inlade sig. Medens disse to Magter gjensidig udværne hinanden til Culturens og Civilisationens Forkæmpere, vise de i Gjerningen hvor godt de føle, at deres Magt alene er en Vaabenenes Magt.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. De tidlige omtalte Forhandlinger i Stockholm om Folkhøjskoler er nu som Tilsæg til Aftonbladet blevne offentligjorte, saa den svenske Almenhed vil faa et godt Indblik i Sagen. Det er ventligt, at en saa sund og praktisk Tanke snart vil vinde mange for sig.

Göteborgs Arbejderforening havde nylig en stor Fest Julemoro, Masterade, Dans og Sang. Alt gif fortrefligt.

Den svenske Rigsdag trædte sammen 17de Januar. Til Talemænd i første Kammer er Grev G. Lagerbjæke udnævnt, til samme i andet Kammer er udnævnt Bisshop Sundberg. Kongens Tale indeholdt blandt andet, at Regjeringen havde taget Unionskomiteens Forslag under forberedende Behandling, samt at manglende Arbejdssorteneste i Landet vilde foranledige en kraftig Fortættelse af nordre Stambane. Om Talen ytræder Aftonbl., at det havde været ønskeligt, om der var blevet lagt mere Vægt paa Sparfomhedens Nødvendighed i Fremtiden og henpeger paa, hvoredes Victor Emanuel gav Slip paa endel. af sine Indkomster for at lindre Folks Nød. Det for næste Åar foreslaede Statsregnskab har en Indtegt af lidt over 10½ Millioner Spd.

Baade i Stockholm og København er den nordiske Fest til Fædreneres Minde blevne afholdt den 13 Januar.

Den danske Konges Brødre Prins Julius og Prins Hans, der have været Oprørsofficerer mod Danmark er nylig blevne udnevnte til Generalmajør à la Suite, en tom Titel, men dog en ære som har frænket det danske Folks Nationalhøjskole.

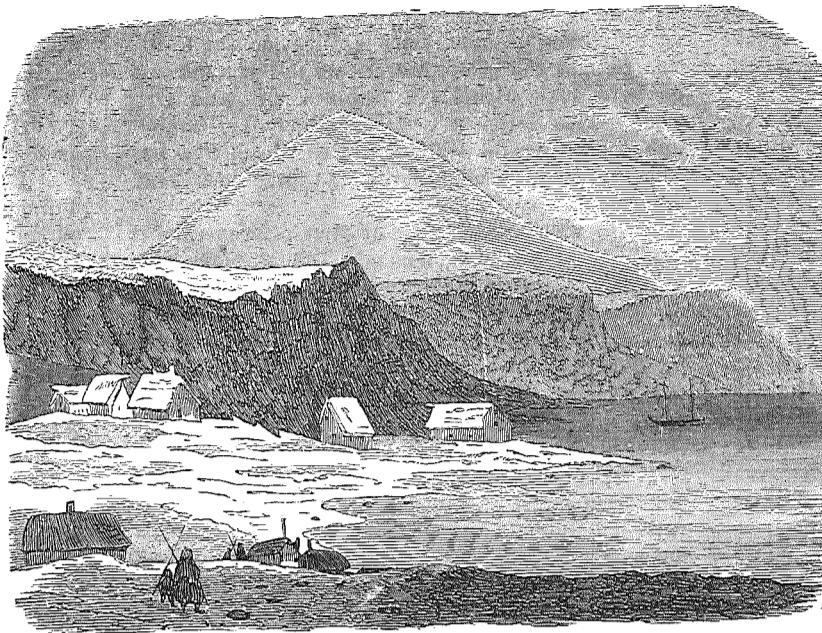
Atter gaar det Rygte gjennem danske Blade, at den danske Kronprins skal forloves med vor Konges Datter, der nu forberedes til Konfirmationen. „Hvis Kongehuset (det danske) ikke satte Pris paa denne Forbindelse“ siger Fædrelandet, „hvis det forsømte at føge den, medens det er Tid, eller hvis det foretrak en anden, som kunde forekomme en forsynet Forstand fordelagtigere, vilde det derved let legge Grund til en Misstemming, som det er dets velforstaede Interesse at undgaa.“

Den danske Rigsdag har blandt andet behandlet et Forslag om et stort Havneanlæg paa Jyllands Vestside i Forbindelse med Fernbaneanlæg d. d.; et af Forslagene (Havn ved Begsbugt) kræver 2½-3 Millioner Spd.

Udnævnt: Kand. jur. H. P. Ellefsen til Bureauchef i Brandforsikringskontoret i Indrededepartementet; Protokolsekretær G. N. W. Erichsen til 6te Assessor i Kristiania Byret; Premierlojtn. S. C. Sejersted til Ritmeister i Kavalleri-Brigaden, idet han tillige fra 1ste Januar 1868 har at forrette Ejendele som Kart. i Generalstabben. W. A. L. Schröder til norsk-svensk Vicekonsul i Neustadt under Konfultat i Kiel; Overrettslagfører Thorne til Højesteretsadvokat; Egnens Laszen til Amanuensis ved den bergvidenskabelige Samling.

Ledigt: Et Protokolsekretær-Embete i Højesteret (500 Spd.); Konstitution som 7de Assessor i Kristiania Byret (900 Spd.)

Afsted i Maade: Premierlojtn. i Artilleri-Brigaden E. E. Krefting og resid. Kapell. i Sandvær F. K. Romte, Sidsmauve med Pension 400 Spd.

Et danske Nybygge paa Grønland.

Grønland, der i sin Tid først blev bebygget af Nordmændene og senere forenet med Danmark, er et meget vejrhaardt Land, ligge ved Nordpolens Ishav og er yderst tyndt befolket. Det indre af Landet er opfyldt af Is og Sne og er næsten utilgængeligt, men langs Kysten, især den vestre, strækker sig en Landstrimmel, der er optet af det tilstødende Hav. Stjært den sydligste Spids af Grønland ligger længere syd paa end Norge, er Klimaten dog saa strengt, som om det laa langt, langt nordligere. Sammenhængen er den, at det er Norge, som har et forholdsvis saa mildt Klima.

De danske have flere Nybygger paa Grønland, og af dem alle ligger det her afbildede, Staarsouk, allernordligst. Engang om Aaret kommer et dansk Skib derop med Varer og medtager paa Tilbageturen grønlandske Frembringelser. Sommeren er varm nok til at noglefaa Slags Røfstenurter kan trives derz; men desto barskere er da Vinteren. De Indsøde gaa i Skinhyre og dræse Tran som en almindelig Dril. Uagtet store Bansteligheder, synes Danmark at sørge godt for disse sine nordlige og helt afdesliggende Undersætter, og den Tanke, Hans Egede viede sit Liv, lever endnu hos de Danske

Nyheder.

Fra Hedrum (Meddelst). Den over 100 Aar gamle Olea Barlin er død. Hun findes omtalt i Sundts „Jan-tebog“ blandt Barlin-Hølget og var nu omrent som et Barn, aldeles fløv for alt. Tidligere kendte og kunde hun en Mængde gamle Sagn og Sangstumper — Af nye Arbejder er især anlagt et Garveri og et Jernstøberi i Kvælle. Det sidste, der er sat i Forbindelse med en udmarket Smeds Mastinværksted, sætter denne i Stand til selv at fås og forserdigte Tærskemastiner, der er meget omspurgte over hele Bygden og udenbygds, ja nogle ere hentede ligefra Bergens Stift. — I Hedrums Menigheder oversteg de i Aaret 1867 Ørde de Høpte med 20 Individuer.

Grefjere Skrivemaade. Bestyrerne for Mars og Vojs's Skole er med Professor Daa enige i de af ham foreslaede Forandringer i Skrivemaaden. Blandt Andet fremhæves, at den gothicke Skrift bør afsættes af den latinske, at de store Begyndelsesbogstaver i Substantiverne (udenfor Egennavne) afskaffes, og at Verberne ikke sættes med Tertalsmærke o. s. v. Alle er tilvisse enige i Gaynligheden af disse Forandringer; det gælder altsaa paa en lempelig Maade at få den gjennemført.

Den norske Handelsflaade har i 1867 fået en Tilvært af omrent 24,700 Kommercelester og kan ved dette Aars Begyndelse med et rundt Tal ansættes til 425,000 Lester. I 1867 er 114 Fartøjer med 15,900 Lesters Dragtighed anmeldte som tabte og 7 til omtr. 1000 Lester fulgte til Udlændet.

Sørenskriver Tøyer overleveredes den 8de Januar under megen Højtidelighed et Grindringstegn — to firar mede Sølvlystager — fra Egersunds Byes og Landsogns Fornmandskaber m. fl. som Bevis paa den Agtelse, Hengivenhed og Anerkendelse, han under sin i forrige Aar afsluttede lange Embedsvirksomhed har vundet hos Egnens Indvaanere.

Nervæscheren har i den sidste Tid været voldsom i Egnes omkring Drammen og antages Smitte paa saa Undtagelser nær overalt at kunne påvises.

Drammens Handelsforening har behandlet et Forslag om Anskaffelsen af et Dampfæl til direkte Fart paa Udlændet for at undgaa den for Varerne fordyrende Transport over Kristiania. Sagen blev inddelt videre til et Bero uden Aktiebegning.

Guldbryllup fejredes den 9de Januar af Lodsoldemand Matvig og Hustru. Som en Mærekilde ansætter L. og M. Amtst., at den alderstegne Brud er født i og har siden boet det Hus, hvori hun nu holdt Guldbryllup.

En Dampbaad til Fart paa Snæsen-vandet skal blive anskaffet, saafremt der til Samme inden Marts Maaneds Midte er tegnet 180 Aftier. Det tegnede Aftal betyder dog ikke sig fortiden til omtr. 150.

I Bodø har dannet sig et Selskab med det Formaal at opfylde den Landsdels materielle Velvære, som for Tiden udgør Salten Sørenskriveri. I Spidsen for sin Virksomhed sætter Selskabet Vejlanlegget fra Saltværs til Sverige.

Mespriserne i Tomsp har naært en hidtil ujænt Højde, idet der forlanges 12 Spd. pr. Matte Russerugmel og 6 Ort og 12 f. Vogen for bergenst grovt Mel.

Skiens Kommunebestyrelse har bevilget inddel 300 Spd. til Stenbrydning og Stenpukning, for derved at skaffe Arbejde for arbejdsløse, trængende Arbejdere af Kommunen.

Til Kapsejlingen ved Stavanger i Sommer har Trondhjems Kommunalbestyrelse som Bidrag bevilget 250 Spd.

En Tyvebande paa 15 Personer i Alderen fra 10 til 20 Aar er nylig blevet fækket i Frederikshald. Børnene begyndte som Bettlere, og har senere fortsat som Tyve.

Baarfjeldsfisket. De første nogenlunde sikre Tegn paa Indsig af Silden har til den sædvanlige Tid vist sig baade i nordre og sydre Fiske.

Egoforskringsfælleskabet „Eolus“ i Bergen har i Regnskabsaaret 1867 optjent 4,800 Spd., hvorfaf Halvdel henlegges til Reservefond og den anden Halvpart udbetales Aktionærerne.

Handel. Værdien af de indførte Varer til England i 1866 beløb sig til 1,126,306,233 Spd., hvorfaf 324,825,749 Spd. kom paa Kolonierne. Værdien af Udsførslen beløb sig til 1,075,075,569 Spd.

Skibsassuranceforeningen for Drammen og Hvalmestrand har i Regnskabsaaret 1867 haft en Indtegt af 112,183 Spd. 116 f. der ikke paa langt nær dækker Udgiften, som antages at ville overstige Indtegten med 33,900 Spd. I Generalforsamlingen blev deraf Bestemmelse taget om midlertidig Extrapremie.

Kongeriget Polen skal nu ikke længere beholde sit Navn, men er ifølge en kesserlig Utlæg (Lov) givet Navnet: „Den vestre Provins“.

100,000 Mennesker regnes i de sidste 6 Maaneder i Europa at være døde af Hunger eller af den deraf følgende Nød.

De tydse Studenter i Prag ere blevne hilset med livlig Kattemusik af den czechiske Befolning og de czechiske Studenter. Anledning var den, at Tydske vilde ere en ivrig tydskund Professor med et Fakultet.

Tyrken klarer det ikke paa Kreta. Oprørerne slaa de tydse Soldater i Kampen, men Tyrkerne plyndrer mellem Slagene. De europeiske Konsuler klager derpaa over Plyndringerne, og Tyrken svarer med gode Løfter om Forbedring. Det vedbliver altsaa med de gamle Ugrefter.

Indførselsforbud er under 13de d. M. udkommet mod fra England, Skotland, Holland, Belgien, de østerrigiske og russiske Havarne med Undtagelse af de ved Nordishavet, det hvide Hav og paa den finske Kyst beliggende, at indføre Hornkøvæg (Storfæ), Haar, Gjeder og andre dyre tyggende Dyr, samt Svin, raa Dele af disse Dyr, Fougrage og brugte Fjæsredskaber. Ligeledes er det forbudt fra tydse Havarne ved Nord- og Østersøen at indføre levende under ovenstående Forbud indbefattede Dyr.

Torvepriserne kommer næste Gang.

Ledig Lærerpost.

En Skolelærerpost i Stannæs Hovedsogn i Alstahaug Præstegjeld paa Helgeland er ledig. Skolen holdes i 36 Uger aarlig i lejede Røfaler med Røfhold paa Skolestedet. Lønnen er 1 Spd. 90 Sk. pr. Uge. Den ansættendes Lærer maale finde sig i, at Skolestiden bliver bestemt fra 32 til 40 Uger. Ansøgninger om denne Post indleveres til undertegnede Sognepræst inden 6 Uger fra Dato.

Alstahaug Præstegaard pr. Sandnessøen den 28de Decbr. 1867.